

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠT. (NO.) 610.

CHICAGO, ILL., dne 22. maja (May 22) 1919.

LETO (VOL.) XIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

OPTIMISTIČNA NEPLODNOST.

Dobri ljudje v Parizu bi radi internacionalizirali delavsko zakonodajstvo. Koliko je v tem stremljenju dobrote, ni baš najvažnejše vprašanje. Če bi učinek bil dober, se ne bi bilo treba preveč ukvarjati z motivi, iz katerih je potekel. Do svojih sklepov glede na delavsko varstvo so prišli v Parizu lahko tudi brez dobrote in brez pretirane ljubezni do delavstva, kajti kdor ni slep, lahko opazi mnogo drugih razlogov, ki so bili botri pri tem krstu. Strah pred delavskim gibanjem, na katerega smo že upozarjali, je eden teh razlogov. Drugi je čisto kapitalističnega značaja in se najde brez težav in brez električne svetilke.

Delavsko gibanje je bilo v nekaterih deželah kolikor toliko uspešno. Osemurni delavnik, o katerem se ni še nikdar toliko govorilo, kolikor sedaj, je marsikje že popolnoma navaden. Nasprotno se gara po drugih krajih še vedno od zore do mraka in tudi pozno v noč. V Ameriki se plačujejo v nekaterih strokah čedne mezde, na Japonskem je dolar na dan še vedno nezadostna plača. Tuptam je vpeljeno bolezensko, starostno in drugo zavarovanje, za katero morajo podjetniki prispevati, dočim ni v drugih deželah niti sledu po takih napravah. To dela pri produktivskih stroških veliko razliko in močno vpliva na konkurenčno sposobnost. Kjer je moral kapital napraviti delavstvu znatnejše concessions, tam postajajo podjetniki avtomatično veliki prijatelji delavcev — v tujih deželah. Če morajo sami dražje producirati, privoščijo to dobičkom svojim konkurentom iz vsega srca. Pripravljene so tudi prisiliti kapitaliste drugih dežel na enake stroške, kakor jih imajo sami, zato da ne bo prihajalo tuje blago ceneje na svetovni trg, kakor njihovo.

Nekateri optimisti prihajajo do zaključka, da spelje tako internacionalizirano delavsko zakonodajstvo vso konkurenco v gladke vode in odpravi nevarne spore. Take nade so lepe sanje, ki se razblinijo v resničnosti. Nevarnost ostrih trgovskih konfliktov in v zvezi s tem krvavih vojn se ne zmanjša s temi ukrepi v toliki meri, da bi se mogli smatrati za resnično garancijo miru.

Ves načrt za delavsko zakonodajstvo ima prav malo trdne podlage. Že se slišijo glasovi, da bo vse skupaj bolj priporočilo kakor obvezen

zakon. Če se ustanovi liga narodov, ki bo pravzaprav le alianca nekaterih držav, je nerazumljivo, kako bi se mogli taki mednarodni zakoni vsiliti deželam, ki ne pripadajo ligi. In če bodo mogli kapitalisti takih dežel neovirano izkoriščati delo, ni verjetno, da si bodo kapitalisti ligi pripadajočih držav dali vezati roke. Ugovori se že slišijo iz podjetniških vrst in neoficijelno se jim odgovarja, da se bodo vpoštevale razmere v posameznih deželah, kar se lahko tolmači tako, da bodo "mednarodni" pogoji le na papirju.

Vrednost mednarodnih ukrepov pa bi tudi tedaj ostala omejena, če bi postali res mednarodni, to se pravi, da bi veljali za vse dežele in da bi se moglo izsiliti njih izvrševanje. Njih vpliv na življenje delavcev bi bil le relativen. Življenski pogoji ostanejo tudi ob takem zakonodajstvu neenaki. V Parizu izdelan načrt je namenjen le industrijskemu delavstvu, ne pa poljedelskemu. Agrikultura in njena produkcija je v različnih deželah različna. Vsled tega so tudi cene živil različne; plača v kraju, kjer je meso, mleko i. t. d. drago, ne zaleže toliko, kolikor enaka plača v deželi cenениh živil. A tudi cene industrijskih produktov se ne izravnavajo s samim izenačenjem delovnih pogojev. Tudi v drugih ozirih se razlikujejo industrijske razmere. Železo se ne najde prav tam, kjer bi ga človek rad kopal; premog je na zemlji neenako razdeljen; železnice v gorskih krajih so dražje kakor na obširnih ravninah. Carine se bodo diktirale še nadalje in vsi taki momenti bodo vplivali, da bodo cene vsakovrstnih potrebščin neenake. Če bi bila v teh razmerah mezda po vsem svetu enaka, bi bila vendar praktično neenaka. Zaradi tega tudi najlepši mednarodni zakoni ne bodo mogli ustaviti stremljenja delavcev, da si izboljšajo položaj.

Razlike industrijskih pogojev pa ne bodo vplivale le na delavsko gibanje, ampak tudi na svetovni trg in na konkurenco kapitalistov. Slejkoprej bo ta tekma obstajala, njeni pogoji bodo neenaki in to mora nujno voditi do novih sporov. Kdor zasleduje delo v Parizu, lahko opazi, kako skuša vsaka država spraviti čim več gospodarskih ugodnosti na svojo stran. Kapitalistični svet je pa tak, da pomeni profit enega izgubo drugega.

Dokler se ne najde rešitev te dileme, so vse sanje o svetovnem miru in o trajnem miru prazne. Že doslej so se v vsaki vojni lahko opazali gospodarski motivi. Lahko so vplivali tudi drugi razlogi, toda ekonomska konkurenca je vedno igrala svojo veliko vlogo. V zadnji vojni je bila najočitnejša tekma med Nemčijo in Anglijo. Sedaj je Nemčija močno potlačena, interesi Anglije so se pa na drugi strani izredno pospešili. Angleški kapitalizem bo ugodnosti novega položaja izrabljajl do skrajnosti — kakor bi jih bil nemški, če bi bila Nemčija zmagala. Čim uspešnejši pa bo kapitalizem Velike Britanije, tem ljubosumnejši postanejo njeni konkurentje. Nobena sila ne more ustaviti te tekme, dokler obstaja kapitalistični sistem; nobena sila ne more preprečiti sporov, ki nastanejo iz nje. In nihče ne more garantirati, da se ne bodo baš njeni sedanji zavezniki najprej čutili ogrožene in da splava vsled tega današnje prijateljstvo po vodi.

Internacionaliziranje delavskega zakonodajstva bi lahko imelo velik pomen, če bi se ustanovila gospodarska Internacionala sploh. Če bi liga narodov obsegala res vse narode, pa napravila enotno gospodarsko področje iz vseh dežel, ki bi bile kljub temu lahko politično suverene, bi se kapitalizem lahko tako internacionaliziral, da bi minili nacionalni spori iz gospodarskih vzrokov. Na taki podlagi bi se življenski pogoji proletariata lahko zelo izenačili, trgovska konkurenca bi se ob internacionalni koncentraciji kapitala blažila, število povodov za mednarodne konflikte bi se skrčilo, možnost, da se ohrani internacionalni mir, bi se znatno povečala.

To ne bi bila rešitev vseh vprašanj, zlasti ne rešitev socialnega vprašanja. Vendar pa bi bila velika pridobitev. Ali obzorje pariških diplomatov ne sega tako daleč. S papirnatimi ukrepi slepe sami sebe. Z obljubo mednarodnega delavskega zakonodajstva mislijo zazibati delavstvo v sanje. Danes so ponosni na svoj papirnat rezultat; če se življenje ne bo dalo stlačiti na pot, ki mu jo hočejo predpisovati, bodo majali z glavami, in če izbruhnejo iz njih nameravanega socialnega miru poostreni socialni boji, iz umetno fabriciranega internacionalnega miru pa nove internacionalne vojne, se bodo čudili, kako je to mogoče in protestirali proti dogodokm, ki jih nočejo ubogati. Dogodki se pa ne bodo ozirali na njih presenečenje.

Italijanski imperialisti so še vedno dolžni odgovor na vprašanje, kdaj so Slovenci Italiji kaj vzeli, kdaj so ji napravili kakšno škodo, da bi ji sedaj morali plačevati odškodnino s svojo zemljo. Orlandisti tudi nikdar ne bodo odgovorili na to, ker je nemogoče. Njihove zahteve pomenijo prosto osvajanje, ki bi se v privatnopravnem življenju imenovalo rop.

Komur je ležeče na napredku socializma med Slovenci, bo vsak dan mislil na to, da pridobi Proletarcu kakšnega novega naročnika.

Trajen mir.

Strahote zadnje vojne, v vsakem oziru mnogo večje od vseh, kar jih pozna dotedanja zgodovina, so bile tako peklenske, da bi bila že zaradi njih želja po trajnem miru razumljiva. Iz želje se radi porajajo upi, in upu sledi špekulacija za petami. Pacifizem gre vsled tega zopet bujno v klasje in marsikdo je že prepričan, da je iznašel čudežno sredstvo za utrditev večnega miru.

Liga narodov je na primer institucija, ki naj bi preprečila vsako novo vojno. Liga narodov je sijajna ideja. Dasi tudi v njej ni absolutne garancije za trajen mir, bi vendar lahko neizmerno veliko storila za preprečenje ali pa vsaj mirno izravnanje sporov, ki bi lahko postali nevarni. Toda nobena ideja ni tako lepa, da je ne bi bilo mogoče pokvariti in liga narodov je doživela tako skazo, da si je komaj moči misliti še večjo. Ideja lige narodov je tako popačena, kakor vsa načela, ki jih je predsednik razglašal kot bistvena za sklenitev miru.

Da bi mogla liga biti uspešna, bi morala v prvi vrsti uživati zaupanje narodov in v ta namen bi bilo potrebno, da bi bila sklenjena in ustanovljena sporazumno od vseh narodov. O tem pa ni bilo ne sluha ne duha. Nikomur ni prišlo na misel, da bi vprašal narode sploh. Tudi zavezniški narodi niso prišli do besede, kajti nihče ne more trditi, da so diplomatje na pariški konferenci mandatorji svojih narodov za tako zadevo. Liga narodov je popolnoma nova stvar za ves svet; noben parlament se še ni bavil z njo; v nobeni deželi še ni bila ob času volitev ta ideja na dnevnem redu, da bi bili volilci mogli izreči svoje mnenje o njej. Državniki na pariški konferenci izražajo vsled tega le svoje osebne nazore, o katerih ne more nihče povedati, koliko se strinjajo z nazori in volj narodov.

Medtem ko je zavezniška diplomacija brez pomislekov postavila sebe za zastopnico svojih narodov, pa ni ostalim deželam, bodisi sovražnim ali nevtralnim, priznala niti toliko pravice, da bi mogli njih državniki sodelovati pri snovanju lige. Statut je sestavljen v najožjem krogu nekaterih uradnih oseb iz zmagovitih dežel, pa se predlaga zastopnikom ostalih narodov v brez-pogojni obliki. Še več: Nekateri dežele so iz lige vsaj začasno sploh izključene. Kdor ji pa hoče in sme pristopiti, mora to storiti na podlagi pravil, pri katerih sestavi ni imel nobene odločilne besede, niti posvetovalnega glasu ne.

Vsa liga narodov se pa sploh ne more ločiti od mirovnih pogajanj, kajti ustanoviti se more le na podlagi in v okviru takega sveta, kakor ga preustvari mir. Da bi bila liga narodov zdrava, bi morala biti plod splošnega pogajanja; tak bi moral biti tudi mir. Ali tudi tukaj ni govora o kakšnem resničnem pogajanju. Mir je enostaven diktat zmagovitih zaveznikov. Nasprotnim strankam ni dovoljeno nič drugega, kakor pod-

pisati, kar jim je predloženo, ali pa se podvreči posledicam, o katerih se ne ve povsem natančno, kakšne bi bile v praksi, ki pa bi jih zopet zavezniki svojevoljno diktirali.

Še ni gotovo, kako se konča igra v Versaillesu. Vesti, da riskira Nemčija rajša zavezniško skupino, kakor da podpiše pogoje miru, se ponavljajo. Ali tudi če se nemška vlada še premisli in podvrže, ostane od lige narodov le kupček pepela, pod katerim bo v najboljšem slučaju nemara nekoliko žerjavice.

Zanimivo bi bilo vprašanje, ali so starokopitneži na pariški konferenci kdaj razumeli idejo lige. Stvar je v resnici zelo enostavna in vsak normalen človek, ki zna svoje misli vsaj za nekaj časa koncentrirati na en predmet, jo lahko razume brez vsega napenjanja. Toda boljbolj se kaže, da je med diplomati in normalnimi ljudmi velika razlika. Sami si pač domišljajo, da stoje visoko nad zadnjimi; v resnici so jim diplomatični triki tako napolnili glave, da ni v njih več prostora za normalne misli. Vse je postalo mehanično v teh možganih in človeku bi se smilile te mašine, če ne bi bil položaj tak, da s svojo duševno omejenostjo lahko v največji meri vplivajo na bližnjo bodočnost sveta in zvarijo neizrečno gorje za vse narode.

Vzpričo pariških dogodkov ima pacifizem slabšo podlago, nego jo je imel sploh kdaj. Kar se tam pripravlja, ni nič drugega, kakor nove vojne, najbrže spojene z novimi revolucijami, sploh krvave katastrofe, proti katerim je bila zadnja vojna le velika vojaška vaja. Kajti ukrepi momentanih mogotcev v Parizu ne morejo poroditi nič drugega, in človek ne ve, ali bi občudoval samozavestne konferenčnike, ali bi se jim smejal, kadar govore o mirovnih garancijah, medtem ko kupijo cele hribe novih vojnih povodov in revolucionarnih provokacij.

Ljudje Clemenceaujeve sorte se zanašajo na silo. To bi bilo morda prav, če bi se jutri ustavil ves zgodovinski razvoj in bi ostale razmere neizpremenjene do konca dni. Toda če je materialna sila zaveznikov danes tako velika, da izsilijo z njo svoje pogoje, se položaj v kratkem lahko izpremeni in se mora izpremeniti, kar se seje že na konferenci sami seme za izpremembe.

Predstavimo si položaj, če Nemčija res ne podpiše miru in jo zavezniki tedaj okupirajo. Ker operirajo še vedno proti Rusiji in Ogrski, ker imajo svoje čete še v nekaterih drugih, bi bilo za vse te naloge treba precej izdatne vojaške sile. Največji del Evrope bi praktično ostal v vojnem stanju. Nadvse je verjetno, da bi vpričo tega nastale nove komplikacije, katerih ne bi zavezniške vlade mogle ignorirati, če bi hotele konsekventno zasledovati svojo politiko. Mejnih sporov je že danes vse polno po Evropi. Mirovni pogoji puste skoraj v vsakem slučaju eno ali drugo stran nezadovoljno. Samo po sebi ne bi bila taka nezadovoljnost s stališča svetov-

nih interesov preveč tragična; če pa ostanejo po večjem delu Evrope razpostavljeni kanoni, ni nič verjetnejša, kakor da bodo nezadovoljne stranke skušala tudi svoje ambicije naglašati z orožjem.

To nam obljubuje splošen kaos, v katerem bo liga narodov enostavno brezmočna in ne pride niti do tega, da bi kdaj resnično funkcionirala, če se sploh kdaj ustanovi.

Okupacijska in operacijske armade bodo nujno skrčile domače garnizije. V takem obsegu kakor tekom vojne, se armade ne bodo mogle trajno vzdrževati. Nobena dežela ni tako bogata in nobena ne more riskirati, da služi njena industrija le vojnim namenom. Kasarne torej ne bodo mogle biti prenapolnjene. A kaj, če izbruhnejo v takih razmerah domači resni nemiri? Šovinistični reakcionarji kriče takoj o izdajstvu, če se govori o tem; večje izdajstvo pa je zakrivati nevarnost.

Ves svet pleše danes na vulkanu. Tudi zavezniškim vladam ni poslano na rožicah. V Italiji je dvajsetkrat več socialne in političke opozicije, nego priznava signor Orlando; po severni, srednji in južni Italiji so vojaki tekom vojne in izza premirja potlačevali nemire in prave revolte. Proti Clemenceauju stoji vsa socialistična stranka in vsa federacija dela. Anglija ima irsko-egiptovsko, indijsko vprašanje. Bolečih točk je na evropskem telesu več, nego jih je v naglici mogoče prešteti, in če ne bi bili konferenčni diplomatje preveč trmasti in pijani zmage, bi lahko spoznali, da utegne njih današnja sila pojutrnjem skopneti kakor aprilski sneg.

In kaj bo tedaj s slogo zaveznikov? Japonci in Kitajci so zavezniki — nasprotja med njimi pa zakriva komaj pajčevina. Več ali manj nesporazumov imajo Japonci z vsemi zavezniki. Italija sumniči vse vlade. Francija je ljubosumna na Anglijo in Ameriko. Pri tem se ne sme pozabiti, da govore danes le zavezniške vlade, in vsaka izmed njih lahko pade čez noč in zavede politiko v povsem drugo strujo.

Na takih temeljih se ne snuje trajen mir. Nič drugega kakor pravičnost ne more biti njegova podlaga. V Wilsonovih načelih je bil vsaj dober kos pravičnosti. Toda pariške pogodbe so kričeča parodija teh načel in zaradi tega nimajo pacifisti nobenega upanja. Vojna, ki jo "končujejo" v Parizu, ni bila zadnja vojna. Tista, ki ji bo sledila, pa utegne biti strašnejša od nje. In na konferenčne diplomate pade velik del odgovornosti.

Če hočete, da se kdaj uresničijo zahteve socializma, pomagajte ustvarjati socialiste. Pridobivajte delavce za socialistične klube, razširjajte socialistične časopise in sploh socialistično literaturo, in kadar bo masa znala socialistično misliti, se ne bojte, da ne bi znala tudi socialistično ravnati. Dokler nima socializma v glavi, pa tudi njena dejanja ne morejo biti socialistična.

Za Kolčakovo vlado.

Francoska vlada sili na to, da bi zavezniki in Amerika priznali Kolčakovo vlado. Eden izmed argumentov, ki jih navaja Clemenceau, je dober. Pravi namreč, da je treba nekoga na Ruskem priznati, preden se sklene mir. To se pravi, da bo mir malo vreden, če ne bo obsegal Rusije. Lahko bi se reklo še nekoliko več. Miru sploh ne bo, če ga ne bo tudi z Rusijo. Ampak da bi bilo zaradi tega treba priznati ravno Kolčakovo vlado, je zelo konfuzna ideja; zanimiva je le zaradi tega, ker kaže, kje so simpatije gospoda Clemenceauja. Izmed vseh številnih vlad, kar jih je v raznih delih Rusije, ni nobena tako reakcionarna, kakor je Kolčakova. In prav ta je gospodu Clemenceauju najbolj pri sreči. Iz tega se marsikaj lahko sklepa. Nikakor pa ne to, da je zaradi takih simpatij umestno priznanje admirala Kolčaka.

Če se vzamejo stvari, kakršne so, se ne more o nobeni vladi na Ruskem reči, da je ruska vlada. Kajti oblast nobene ne obsega vse Rusije. Doslej se nobeni ni posrečilo, da bi premagala vse ostale; in tudi v bližnji bodočnosti ne izgleda, da se zgodi tako. Toda če naj Rusija ostane, oziroma zopet postane cela, je le dvoje potov, ki držita do tega cilja: Zmaga ene stranke nad vsemi drugimi, ali pa sporazum.

Zavezniki bi lahko največ pomagali, da se doseže zadnje. Enkrat so v tej smeri storili poizkus, ko so predlagali konferenco na Prinčevem otoku. Ali ta korak je bil storjen brez vsake eneržije in menda tudi brez prave volje. Kakor je znano, je ostal brez uspeha. In vendar bi se v tej smeri še najlože prišlo do cilja. Mnogo poizkusov, ki se niso posrečili prvi hip, se je ponovilo, in prav nobenega razloga ni, zakaj da se ni to storilo v ruskem slučaju, razun če je bil razlog ta, da niso vplivne sile med zavezniki same želele sporazuma.

Očitno prevladuje zlasti v francoskih vladnih krogih druga ideja, namreč da naj bi ena stranka premagala vse druge. Katera stranka je to, je razvidno iz pritiska za priznanje Kolčakove vlade. Toda če pustimo tudi vse simpatije in antipatije na strani, vidimo vendar, da niti Kolčak ni premagal boljševikov in tudi nič ne kaže, da jih premaga z lastno silo. Če se to vzame v poštev, ne bi pomenilo priznanje njegove vlade nič drugega, kakor da naj zavezniki vojaško podpro in mu pomagajo spraviti vso Rusijo pod svojo oblast. Reakcionarji, ki jim je verjeti, da imajo take namene, pravijo temu manevru "boj proti boljševizmu". Praktično pa ne bi bilo to nič drugega, kakor resna vojna z Rusijo, kajti kdor šteje do pet, razume, da ne bi bili boljševiki osamljeni v tem boju, temveč bi se okrog njih zbrali vsi protireakcionarni elementi.

Pri tem so pa še druga vprašanja, s katerimi starokopitneži v zavezniških kabinetih, kakor se zdi, ne znajo računati. Prvo je to: Kako dolgo bi se vodila vojna s samo Rusijo? V Evropi so nešteta kočljiva vprašanja, ki rujejo javno in na tihem; mnogo jih je, ki žele iz vsega srca, da bi zavezniki prišli v kakšno zadrego. Če se spuste v vojno z Rusijo, se to

kaj lahko zgodi in nenadoma imamo lahko namesto ruske novo svetovno vojno.

Drugi resnega uvaževanja vredni moment je ta: Nemčija, Ogrska, nemška Avstrija in še nekatere druge dežele so danes polne boljševizma. Odkod so ga dobile? Njih vojaki in vojni vjetniki so ga prinesli iz Rusije. Če ne mara Clemenceau boljševizma na Francoskem, bi najbolje storil, da ne pusti Francozom priti v dotiko z Rusijo. Kajti če je boljševizem nalezljiva bolezen, se je Francozi in Italijani prav tako lahko nalezajo, kakor so se je Nemci in Madjari.

Pravijo, da sklepajo v Parizu mir. Postopanje proti Rusiji ne kaže tega. Namesto miru lahko dobimo trajno vojno stanje v Evropi in Aziji in nobena Sibila nam ne pove, kakšen utegne tedaj biti konec.

Naraščanje bogastva.

Da bi človek hitro obogatel, je zelo razširjena želja našega časa, in pravzaprav tudi ni kaj posebno težko razumljiva. Navsezadnje se niti ne more reči, da se je porodila šele v naših dneh. Tako stara je kakor privatna lastnina. Celo sveto pismo, o katerem trdijo agenti božanstva, da ga je narekoval sam Bog in ki bi že vsled tega moralo biti posvečeno bolj "nadzemeljskim" rečem, nam pripoveduje, kako pametno je Jakob speljal Labana na led, da je dobil velikansko čredo ovac. Velike bogatine so poznale vse dobe, odkar je minil komunizem. Vendar pa je na drugi strani res, da ni bilo stremljenje po hitri pridobitvi velikega bogastva še nikdar tako strastno kakor v naših časih. Bogastvo ima namreč dandanašnji poseben pomen.

Veliko imetje je vedno omogočalo prijetno življenje. Kar je bilo na prodaj, se je vedno lahko kupilo z denarjem. Toda finančno bogastvo ni vedno dajalo take moči, kakor dandanašnji. V fevdalni dobi je bil zemljiški baron za cesarjem največji gospod. Meščan, ki je imel mnogo denarja, je pač lahko dobro jedel in pil, se lepo oblačil in razkošno stanoval, toda socialno ni nikdar dosegel takega pomena, kakor fevdalni aristokrat, tudi če je ta, kar se tiče premoženja, daleč zaostajal za njim.

Danes daje bogastvo ne le vsakovrstne udobnosti, ampak utemeljuje tudi največjo moč v družbi. Ljudje, ki streme po obogatitvi, ne mislijo sicer vedno na to; najdejo se celo kapitalisti, ki se ne zavedajo tega. Marsikdo, ki sanja o milijonih, misli le na to, kakšne delikatese bo užival in kako se bo vozil po svetu. Če se pa kdo na lestvi bogatinov res visoko povzpne, začne navadno prav kmalu rabiti svojo moč; če ne stori tega, ampak le uživa svoj denar, se ga večinoma prav tako hitro iznebi, kakor si ga je pridobil.

Pravi kapitalist ne živi od svojega kapitala, temveč od obresti. Te pa ne padajo iz nebes. Nekdo jih mora ustvarjati. To opravlja delo oziroma delavci. Pri tem se seveda ne smemo držati tistega tesnega pojma, ki prihaja zadnji čas po krivem nekako v modo. Delavec ni le tisti, ki dela s krampom

in lopato; produktivno je telesno in duševno delo. Inženirjev načrt je za zgradbo mostu prav tako potreben kakor vse, kar opravijo po tem načrtu vsakršni izučeni in neizučeni delavci. Produktivni so tisti, ki delajo s strojem, pa tudi tisti, ki je izumel stroj.

Eni in drugi pa stoje v službi bogastva v službi kapitalistov, ki imajo v sedanji družbi edini možnost, da se polasté produktivnih sredstev. S tem postajajo gospodarji dela in najmogočnejši faktorji družbe. Njih vpliv je enako velik in odločilen na gospodarskem in na političnem polju, kdor je od njih gospodarsko odvisen, je v vsakem oziru odvisen od njih.

V tem je prava moč kapitalizma. Kdor se obogati, postane deležen te moči. Reši se neodvisnosti, pa spravi druge v svojo odvisnost. Če se govori o industrijskih kraljih in baronih, ni to le govorniška figura. Moč modernih industrijskih kapitanov je resnično večja od moči nekdanjih fevdalnih baronov in marsikateri kralj je uboga reva v primeri z Rockefellerjem, čigar oblast je obsežnejša in absolutnejša od marsikatero kraljevske.

Ta moč je glavna gonilna sila v dušah vseh tistih, ki bi radi čez noč dosegli bogastvo. Teh je mnogo, tudi med delavci. Povesti o ljudeh, ki so prišli z ubogo culo v Ameriko, pa so postali veliki tovarnarji, so razširjene, in ne manjka se domišljavih ljudi, ki si pravijo: Zakaj ne bi mogel jaz doseči tega, kar je dosegel kdo drugi?

V dirki ki jo povzročajo take ideje, pa pride malokdo do cilja. Večina jih obleži na poti in drugi drve preko njih trupel dalje. Le toliko jih doseže smoter, da ostanejo povesti o možnosti obogatitve žive in se z njimi vara na tisoče ljudi, ki pričakujejo čudež za svojo osebo in ovirajo naravni boj svojega razreda.

Tak slučaj ogromnega naraščanja bogastva so tekom vojne doživeli magnati bakra. Meseca junija doseže preostanek čistega bakra v Zedinjenih državah 1.500.000 funtov. Ena četrtnina tega preostanka odpada na odpovedi vojnih naročil za Anglijo, Francijo in Zedinjene države, ker se je izdelovanje topov, in nabojev ustavilo. Vsled teh odpovedi je padla cena bakra od 26 na 15 centov. To sicer ni voda na mlin profitarjev. Ampak zaradi tega se nikomur ni treba obesiti. Ali se baker danes proda ali ne, je le še postransko vprašanje izza čudežne prosperitete, ki so jo imeli magnati te kovine tekom vojne.

Devetindvajset družb se bavi v Ameriki s pridevanjem bakra. Tekom štirih let so te družbe "zaslužile" čistega nad eno milijardo in triindvajset milijonov dolarjev. Delničarjem so razdelile 540 milijonov v dividendah. Za popravke in podobno so izdale 229 milijonov. Svojim glavniciam so dodale 223 milijonov.

Največje družbe so izplačale sledeče dividende: Calumet & Hecla Co., \$26,500,000, ali \$265.00 na vsako delnico. Poleg tega je družba izplačala za popravilo podjetja \$1,500,000. Izven vseh teh izplačil je imela družba 1. januarja 1919 prebitka \$10,626,485.00 proti \$6,553,964.00 v letu 1914.

Anaconda Copper Mining Co., je izplačala v štirih letih \$65,275,000 v gotovini za dividende, ali \$26.50 na delnico. Poleg tega je izplačala neke vrste dolg, ki je znašal \$15,000,000 in vložila nadaljni kapital za izboljšanje podjetja v znesku \$54,466,703.00. Izza vseh teh izdatkov, ki znašajo \$134,741,703.00, je imela 1. januarja 1919 čistega prebitka \$39,926,029. Ta prebitek primerjaj s \$4,688,204.00, ki ga je imela družba 1. januarja 1914.

V zadnjih štirih letih je plačala Utah Copper Co. za dividende \$63,761,233.00, ali \$39.25 na vsako delnico. Istočasno je izdala \$17,257,666.00 za popravke podjetja. Po odbitku teh svot, ki znašajo \$81,018,899.00, je ostalo družbi čistega dobička še \$30,265,957.00. Leta 1914. je imela ta družba le \$2,917,573.00 čistega prebitka.

Ameriško bogastvo se množi. V teku devetih let "smo" obogateli za 120 milijard dolarjev, tako da "premoremo" danes 260 milijard. Mnogo teh milijard se je steklo v Ameriko vsled svetovne vojne. Bogati smo — ne, bogati so, ampak bogati bi bili lahko vsi skupaj, če bi bili pametni, to je, če bi bila večina ameriških delavcev socialistična in če se ne bi dala premotiti s takimi slučaji hitrega obogatitja, katerih ne bo nikdar mogla posnemati, ampak bi se organizirala, da bi dosegla tisto moč, ki ne tiči v denarju, ampak v delu, ki pa je odločilnejša od denarne, če je dobro organizirana.

Mirovni pogoji ruskih boljševikov.

The London Daily Herald, delavsko glasilo, ki ga izdaja in urejuje George Lansbury, eden najvnetejših zagovornikov delavskih interesov v Angliji, prinaša med drugimi važnimi vestmi iz Rusije tudi ponudbo mirovnih pogojev ruske boljševiške vlade. Ti pogoji, ki sta jih prinesla iz Rusije v Pariz dva ameriška odposlanca, William Bullit in Lincoln Steffens, poslana v Rusijo od predsednika Wilsona, se glase: 1. Sovjetska vlada preneha s svojo propagando izven Rusije; 2. Amnestija za vse tiste, ki so zagrabili za orožje proti sovjetski vladi; 3. Popolna pravica svobodnega samoodločevanja za vse države in kraje v Rusiji; 4. Konferenca vseh strank naj določi bodočnost Velike Rusije; 5. Izplačilo vseh zunanjih dolgov.

Daily Herald vprašuje angleško vlado, zakaj ne sprejme kompromisa boljševikov, na katerega jih sili pritisk razmer. Dalje zahteva Daily Herald, da sklene Anglija z boljševiki takoj premirje. Na drugem mestu se nahaja zopet protest angleške Labor party, v katerem zahteva, da se ruska intervencija od strani zaveznikov takoj ustavi.

Malo je vredna organizacija, ki ima člane le na papirju. Tudi seje ne pomenijo veliko, če se bavijo le z najnujnejšo notranjo upravo. Socialističen klub mora biti politična šola.

Socialist, ki ne agitira za svojo organizacijo, je mrtev član.

“Appeal to Reason” in njegov program rekonstrukcije.

“Appeal to Reason”, ki je stal v vojnem času kakor naša J. S. Z. na stališču, da je treba poraziti militarizem in avtokracijo centralnih sil, objavlja v eni svojih zadnjih števil program, ki naj bi služil za rekonstrukcijo. Ta program je pač precej oddaljen od tega, o čemer bi morali govoriti socialisti z ozirom na rekonstrukcijo in ne moremo se strinjati z načinom, ki se ga poslužuje Appeal na svojo pest; vendar pa vidimo v programu stvari, ki so s praktičnega stališča, kar se tiče takojšnje akcije množic, in z ozirom na delo, ki je v zvezi s propagando socializma med še nepridobljenimi množicami, instruktiven. Če nič drugega ne, osvetljuje ta program žalostno vlogo, ki jo je igrala socialistična stranka v času vojne: ko je zavrnila s svojim protivojnim stališčem, sprejetim v St. Louisu, vsak mandat za možnost takega dela, ki ga vodijo sedaj na svojo pest listi, kakor je Appeal in A. F. L. po svoje. In to je žalostno.

V uvodu k temu programu pravi Appeal med drugim sledeče:

“Živimo v taki periodi zgodovine, ki pomeni po splošnem priznanju krizo v napredku človeštva. Kar se zgodi v tej dobi v teku bodočih šestih mesecev, odloči o življenju ljudstva za bodočih petdeset let. Tekom vojne so inteligentni in misleči ljudje spoznali, da bo doba, ki pride izza vojne, bolj pospešila napredek človeštva, kakor katerakoli druga perioda našega časa. Velika Britanija je že leta 1915. organizirala celo vrsto odborov, da študirajo probleme, ki zadenejo deželo, kadar nastane mir. Vlada Zedinjenih držav ni storila ničesar v naprej.

Sedaj je že pet mesecev, odkar se je končala vojna na zapadni fronti. Ameriški vojaki so bili poklicani domov, in ameriške mornarice ni več v evropskih vodah. Niti en strel ni padel izza 11. novembra. Vzlic temu je dejstvo — kar se ameriškega ljudstva tiče — da živimo še vedno v vojnem stanju. Ljudstvo še vedno odirajo profitarji. Delavske in socialistične voditelje še vedno preganjajo vladni organi, ki očitno mislijo, da varujejo Ameriko pred roko odstavljenega pruskega kaiserja. Državlanske svobode, kakor svoboda govora in tiska, se ameriškim državljanom še vedno odrekajo v veliki meri. Reakcija vlada. V splošnem imamo šest velikih problemov, ki jih je povzročila vojna. Ti problemi so:

1. **Splošna amnestija političnih jetnikov.** Ječe so napolnjene z našimi sodrugi in delavci. Nekateri izmed najplemenitejših elementov delavskega gibanja so zaprti ali prisiljeni delati pod bičem jetniške discipline. In še vedno meljejo mlini pravice in pošiljajo mnogo žrtev v črne kapitalistične luknje. Med temi so Debs in drugi.

2. **Povratak državlanske svobode.** Mesece potekajo in za povratak državljanskih pravic in demokracije za ameriško ljudstvo se ne stori nič. Dasi se strinjajo vsi vojaški strokovnjaki v tem, da ni od strani Nemčije nobene nevarnosti več, da bi obnovila vojno, živimo v Ameriki, na tisoče milj od stare

bojne črte, v takem vojnem stanju in ob takih vojnih odredbah, ki bi povzročile med angleškim ljudstvom sredi vojne takojšnjo revolto. Kajti vzlic vsem kritičnim izjavam in obsodbam vojne, ki so prihajale iz ust Snowdena, Ramsay Mac Donalda in drugih dobro znanih protivojnih agitatorjev v angleški javnosti, ni angleška vlada nastopila proti njim. Debs in drugi v Ameriki niso izrekli nič le pol tako radikalnega o svetovni vojni, kakor angleški nasprotniki vojne. Nobena taka cenzura o špionaži ni bila vpeljana, kakor jo imamo v Ameriki. Toda poleg cenzure in špionažne postave so bili vpeljeni v Ameriki zakoni, ki so odpravili svobodo ameriških državljanov. Naši zakoni imajo vsepolno vrzeli in kljuk, ki morajo biti odpravljene, ako hočemo, da bo Amerika varna dežela za demokratične ljudi.

3. **Vojne cene in profiti.** Ti, ki služiš kruh za svojo družino, več toliko o tej stvari, kolikor najboljši ekspert in statist. Naravno. Ti si tisti, ki plačuješ račune. Vzlic temu, da so sovražnosti minule meseca novembra, plačujemo še vedno vojne cene za živila. Zakaj? Čemu naj nadaljujemo z dokladami za vojne profitarje? Niti v vojni ni bilo vzroka za plačevanje takih cen, kakršne zahtevajo monopolisti danes za živila. Mnogo manj vzroka je zanje sedaj, ko ni treba vladi več kupovati pšenice, mesa in drugih živil v tako ogromnih množinah kakor prej. Plače padajo ali pa pritiskajo delodajalci, da se znižajo. Toda cene živil so sedaj tako visoke, kakor na dan premirja. Kaj je vzrok? Kaj naj se stori?

4. **Konspiracija proti vojaštvu.** Naši zakoni govorijo mnogo o kakovosti literature, ki jo smejo dobiti in čitati vojaki. Toda nobenega zakona ni, ki bi ščitil vojake pred političnimi sleparji, brezvestnimi izkoriščevalci in sebičnejši. Priznati je treba kapitalistom, da so na delu. V New Yorku je bila organizirana takozvana “Zveza svetovno-vojnih veteranov”. To lepo zvoneče ime izraža in daje od sebe tudi lepe fraze o svojih ciljih in namenih. Seveda, organizacija je, ki naj pomaga vojakom! Tako vsaj pripovedujejo njeni organizatorji. Toda kdo so ti organizatorji? Ali se spominjate naših prijateljev Augusta Belmonta in Rolph Easleya, predsednika in tajnika zloglasne National Civic Federation — Narodne meščanske zveze? To so gentlemen, ki gladko govorijo in organizirajo to “Zvezo svetovno-vojnih veteranov”. Očitno so zelo zadovoljni s svojim kloroformiranjem, ki ga tako spretno uporabljajo proti strokovnim organizacijam v zadnjih desetih letih. Oni vidijo, da prihajajo na površje nove sile — sile, ki prete ameriški plutokraciji. Vojaki, ki so se vrnili iz zakopov, bodo v bodoči generaciji odločali o politiki dežele! Ali naj vojak s svojo bridko izkušnjo, ko se vrne, prevzame v roke vlado in napravi v deželi mir in prosperiteto, ali naj ga občara božanje in hipnotizirajo medeni glasovi, da postane le orodje v rokah gotovih agentov Wall streeta? Belmont in Easley imata v teh zadevah ideje. Ali jih imajo delavci?

5. **Železnice, telefon in brzojav.** Ako se ljudstvo ne zdrami kmalu in ne zave dejstev, doživimo v

naslednjih par letih največjo zaroto proti blagajni Zedinjenih držav, ki jih je kdaj poznala dežela. Razvidno je sedaj, da je tajna namera kapitalističnih kohort izrabiti davkoplačevalce, da se na njih račun okoristijo z imetjem železnice, telefona in telegrafa. Njih načrt je, da popravi in izboljša Strie Sam ta — vsled mastnih dividend izčrpana in razdejana podjetja in jim za nekaj časa zajamči dividende in obresti na vođeni kapital (kapital, ki v resnici ni bil nikdar vložen, ampak imenovan, da je bilo mogoče vleči večje dividende) z zverženimi hipotekami in pogodbami. Ko izvrši strie Sam to delo, hočejo interesi izposlovati, da se vrnejo železnice in vse javne naprave, ki so sedaj pod vodstvom vlade, prvotnim lastnikom in izkoriščevalcem. Obenem so na delu nalašč zato najeti časnikarski agentje, ki delajo javno mnenje z napačnimi izjavami o državni upravi teh podjetij. Ko se jim bo zdelo, da so to obrekovalno delo opravili dobro in ko bodo izpraznili državno blagajno do take mere, da ne bo več mogoče iti dalje, se bomo nekega dne prebudili in našli na krnilu stari režim v vsi svoji moči. Jasno je torej, da je edina remedura zato popolno podržavljenje vseh javnih naprav. To je gotovo delavski nazor — nazor nas vseh. Vprašanje zdaj nastane, koga poslušata ljudstvo: ali poslušata nas, ali kapitalistične kohorte?

6. Resnica o socialističnih vladah v Rusiji in Nemčiji. Kar smo učili leta in leta, poskušajo sedaj v Rusiji in Nemčiji izvajati v praksi. Revolucije, povzročene v vojni, so dale socialistom priliko, ki so jo iskali pol stoletja. V Rusiji je na površju "levo krilo," takozvani boljševiki. V Nemčiji je na površju takozvano "desno krilo". Socialisti vladajo. Oboji delajo za ene in iste cilje. Rusi so revolucionarji. Nemei verujejo v korak za korakom. Čudovit napredek se je izvršil v obeh deželah in še večje stvari so na dnevnem redu in jih bodo poskušali izvesti v kratkem času. Ameriški socialisti bi morali poznati resnico o ondotnem delu. Na kapitalistične liste in magazine se ni mogoče zanašati, ker se lažejo. Poslužujejo se starih fabrikacij in izmišljotin, o katerih mislijo, da bodo najbolj učinkovale proti nam in najbolj vlekle pri ljudstvu. Poročila o nemoralnosti in nasilju imajo okrog in okrog stare umetne obroče. Toda kakršnakoli je že resnica, za ameriško delarstvo je potrebno, da jo dobi direktno in ne po ovinkih. Kako bi mogli dobiti ta fakta?

To je v glavnem šest velikih točk v programu politične in družabne rekonstrukcije, s katerimi se je treba pečati. Program je družabne važnosti in narekuje ga enostavni človeški razum. Velik program je to, ampak čas zahteva, da se na temelju tega programa kaj ukrene. Majhne misli in majhni načrti ne pomenijo mnogo v teh resnih in velevažnih stvareh. Nobena zadeva ni za nas predobra ali prevelika. Samo vprašanje dobre volje ljudstva je. Mi smo v večini, ampak volja manjšine vlada. Začnimo vladati sami in kot čvrsto stoječi močje dosežemo velike reči . . ."

Po tej analizi prehaja Appeal k programu konstruktivnega dela in našteva po vrsti metode, po katerih naj se program realizira. Te metode so:

1. Splošna amnestija političnih jetnikov. Nastaviti je treba dobre in vestne advokate, ki naj pripravljajo aplikacijo in dokumente v zadevi splošne amnestije za politične jetnike, da se predlože osebno predsedniku Zedinjenih držav Wilsonu. V dokumentih se je baviti s splošnimi političnimi prestopki in z amnestijo s stališča preteklosti, kakor tudi sedanje prakse evropskih narodov. Zakon o špionaži, ki je bil sprejet v Ameriki in se peča s političnimi prestopki, je zakon, ki ni bil prej nikdar priznan v tej deželi. Mi smo kopirali ta vzorec zakona od evropskih vlad. Zadeva amnestije je vsled tega naši vladi in njenim organom tuja. Ker smo sprejeli zakon proti političnim zločincem od evropskih vlad, je potrebno, da se poslužimo tudi evropskih metod glede na splošno amnestijo. Obenem bi bilo potrebno, da se nabavi ves obtožni material za vsak prestopok posebej, najsi je prizadeti moški ali ženska. Priporočljivo pa je nastopiti za amnestijo le za nekaj oseb, medtem ko je umestno, da se izroči predsedniku Wilsonu imenik vseh prizadetih, tako da dobi pregled vseh obsodb, ki so se izvršile pod gotovimi vojnimi naredbami.

2. Obnovitev državljanske svobode. Glavne odredbe, ki kršijo naše državljanske pravice, kakor na primer zakon o špionaži, cenzuri in konskripciji obsegajo odstavke, ki ne funkcionirajo več, čim se podpiše mir. V teh zakonih so tuptam vrzeli in kljuke, ki imajo namen podaljšati veljavnost tega zakona preko te dobe, za katero je bil prvotno namenjen. Te odredbe se navadno sprejemajo, kadar je malo kongresnikov na svojih prostorih in nič časnikarskih poročevalcev na galerijah. Tako se spravijo te vrzeli in kljuke v zakon. Samoobsebi se razume, da je treba za to delo najeti izurjene strokovnjake, da pregledajo vso kongresno zgodovino od 6. aprila 1917. do danes in zaznamujejo vsak zakon in dodatek zakona, tako da bomo mogli natančno vedeti, pri čem smo. To delo lahko obenem razkrije kakšne neposredne zakone ali določbe, ki nasprotujejo našim državljskim pravicam, o katerih eksistenci se nam morda niti ne sanja. Če bomo oboroženi z vsemi dokumenti v tej zadevi, bo potem treba vzdrževati v Washingtonu v dobi bodočega zasedanja kongresa odbor, ki bo gledal na to in skrbel, da se vsi ti zakoni razveljavijo. V Washingtonu je nekaj kongresnikov, ki se strinjajo z našo namero in so pri volji vzeti stvar v roke. Naša dolžnost je, da jim pripravimo za to potrebni material.

3. Vojne cene in profitarji. Konec koncev je to vprašanje, ki se najbolj tiče naše kože. Temelj vseh reči je naša vsakdanja eksistenca. Socialisti moramo razumeti, da nam ne bo mogoče doseči naše sodelavce in sosedje drugače, kakor da jim pokažemo nekaj praktičnega, nekaj, kar jih bo v boju za življenje vzpodbudilo za višje cilje in naloge. Profitarji, ki se rede ob lakoti svojih bližnjih, so zločinci in se boje luči in svetlobe. Razkrinkajmo jih ob vseh njihovih mahinacijah. Ali ste zadnji čas zapazili, kako oglašata Armour in Swift, mesarska kraljamesno industrijo — ne da bi se oglašali gotovi proizvodi te industrije, ampak se priporočata, naj ljudje kupujejo v splošnem. Te vrste oglasi izhajajo v raz-

nih formah kot uredniški članki in podobno. To daje misliti, kajti ta gospoda se doslej ni posluževala te luksurioznosti v toliki meri. Zakaj ne prej in zakaj sedaj? Za tem tiče vzroki. Nekaj podatkov imamo že v roki, druge pa še dobimo s pomočjo dobrih in zanesljivih preiskovalcev.

4. Konoskopija proti vojakom. Iz tistih virov, iz katerih smo dobili informacije o organizaciji "Zveze veteranov svetovne vojne", lahko dobimo več podrobnosti o tej zadnji in morda najbolj nevarni nameri Wall streeta. Toda razkritja "Zveze veteranov svetovne vojne" in prijateljev Belmonta in Easleya niso zadostna. Sama negativna propaganda nikjer ne zaleže. Treba je storiti kaj konkretnega. Nemogoče je namreč samo svariti vojake pred gotovimi idejami. Ti vojaki so delavci iz tovarn in s farm. Oni spadajo v naš razred. Naša dolžnost je, da študiramo njih probleme in jim pomagamo pri njih reševanju. Miljoni, ki se vračajo v civilno življenje, morajo imeti delo, tako dobro, če ne boljše, kakor tisti, ki so odšli v službo dežele. Možem, ki so bili preko morja, gre nagrada, ki se vjema z rizikom, ki so ga prevzeli za nas vse. In možje, ki so bili ranjeni in pohabljeni, morajo imeti prednost, Vlada ne more vrniti življenja, ki so ga dali naši bratje na bojnem polju v Evropi. Najmanjše, kar more storiti, je liberalna oskrba za tiste, ki so se vrnili brez popolnih telesnih delov ali s slabim zdravjem, tako da ne bodo trpeli nikdar več pomanjkanja. Do danes še ni bilo glede na to oskrbo nič določeno. In vendar je vsakemu dobro znano, da tava mnogo za delo sposobnih vojakov po ulicah, iščočih dela, ne da bi ga dobili. Pripraviti je treba gradivo, podprto z dejstvi o teh žalostnih razmerah, in ga obelodaniti. Dolžnost delavskih organizacij bi bila, da se za ta vprašanja zanimajo in jim posvetijo vso pozornost.

5. Železnice, telefon in brzojav. Nedvomno je, da je treba polagati vso važnost na javno mnenje, ki ga umetno ustvarja kapitalistični razred glede na podržavljenje železnic, telefona in brzojava. Dobro, da vemo, kaj pravita o teh rečeh Janez in Tine, ki čitata kapitalistične liste. Kaj pravijo ljudje z ozirom na socialistične zahteve. Ljudje čitajo na primer v 'Kansas City Star' in po raznih drugih kapitalističnih listih, da ima vlada z operacijo železnic nad sto milijonov dolarjev deficita. To je tista stvar, ki jo zagovarjajo socialisti. Vidiš Tine, pravi Janez, socialisti so v zmoti. Pod tako upravo bi šla dežela v par letih na kant. Janez in Tine sta čitala kapitalistične laži in nič se ni treba čuditi, da sta proti podržavljenju javnih naprav in proti socialističnim idejam vobče. Da se Janez in Tine prepričata, je treba imeti nepobitne dokaze v rokah. Pred vsem jima je treba dokazati, da so železnice kapitalizirane čez mero, to je, da se izkazuje njih vrednost, ki pa ni bila nikdar faktično vložena in da se obsežnost tega vodenega kapitala, na podlagi katerega se plačujejo obresti in dividende, pod temi razmerami res ne more pokrivati z operacijo železnic. Po drugi strani je treba pokazati s fakti, da bi železnice s konsolidacijo v en sistem prinašale vladni upravi profit,

če bi namreč bile v dobrem stanju takrat, ko jih je vlada vzela pod svoj režim in če bi se povračilo računalo na podlagi resnično vložnega kapitala, ne pa kapitala, ki je voden in napumpan s sapo potom lastnikov in oskrbnikov. Pa tudi pod temi neugodnimi razmerami se da dokazati, da bi se železnice izplačale, če bi se opustilo dupliciranje, kajti znano je, da vozijo v mnogih krajih Amerike vlaki raznih železniških sistemov, ne da bi bilo v tem zapaziti kakšno konkurenčno vrednost, kar se tiče skrajšanja daljave in cen. Tudi za to statistiko bi bilo treba pomoči in sodelovanja raznih ekspertov, ako želimo, da bi bila uspešna kampanja proti javnemu mnenju, ki ga ustvarjajo kapitalisti z namenom, da se vrnejo vse javne naprave zopet v privatno posest.

6. Resnica o socialističnih vladah v Rusiji in Nemčiji. Nepotrebno je posebej naglašati, da je treba dobiti resnico o položaju v Rusiji in v Nemčiji direktno potom svojih korespondentov. Appeal ima v obeh deželah svoje korespondente. Toda dokler ne bo podpisan mir, je težko reči, če pride kakšno poročilo teh dopisnikov čez meje v Ameriko. Kapitalistični dnevnik in mesečnik dobivajo vse laži in izmišljotine brez vsakih težav preko meja in jih spravljajo pred ameriško javnost. Vse to je spojeno s stroški itd."

Tako razvija Appeal svoj program rekonstrukcije in končno apelira na svoje čitatelje za podporo, ki naj pride v obliki nekakšnega predujma na račun naročnine. Ta predujem, ki naj bi dosegal okroglih \$30,000, misli uredništvo Appeal, bi bil dovolj velik za izvršitev tega programa. Vzlic temu, da se nam zdi ta propozicija sama na sebi, kakor smo navedli v začetku, poučna in instruktivna, smatramo, da so metode v dosego tega cilja zgrešene. Prvič ni \$30,000 nobena taka svota, s katero bi se dalo računati, da se izvede ta program, in drugič ne verjamemo, da bi se vse to dalo doseči brez sodelovanja delavskih organizacij. Kakšno zagotovilo ima Appeal od strani delavskih organizacij za to podporo, in kakšno od kongresnikov, o katerih govori, seveda ne vemo. Toda bodi kakorkoli, z akcijo, ki jo začnemo na svojo roko Appeal, bi se morala pečati ameriška socialistična stranka. Toda tamkaj rogovili ravno sedaj "levo krilo", kateremu seveda ni nič ležeče na takih "reformah", kakršne se navajajo v tem programu. "Levo krilo" hoče "vse" — hoče družabno dikturo.

V St. Louisu se je bila socialistična stranka podala nekaterim kričačem, pacifistom in kosmopolitčarjem in sedaj jim mora hočeš nočeš slediti čez drn in strn, ne glede, kam jo privede ta taktika. Na ta način je stranka pustila vso svojo aktivnost v St. Louisu in se podala na pot pustolovščine in neaktivnosti — na pot, po kateri je hodila S. L. P. svojih 40 let z rezultatom, da šteje danes par tisoč članov in da je živ krst ne vpoštevava. Žalostno pri vsem tem je navsezadnje to, da morajo opravljati tisto delo, ki je njej namenjeno, privatni listi in take delavske organizacije, ki so bile s socialističnimi idejami vedno v nasprotju.

Naseljevalni problemi.

Nekaj časa je bila po kapitalističnem časopisju velikanska gonja zoper tujezemске delavce. Pisalo se je tako, kakor da so priseljenci sami anarhisti in zločinci. Priporočali so se drastični zakoni, izgoni in vsakovrstna strašilna sredstva. Ta hrup se je zadnji čas nekoliko polegel in morda se izpremeni pisava prav kmalu v svoje nasprotje. Računajoči in uvažujoči podjetniki namreč spoznavaajo, da preti Ameriki kriza druge vrste. Lahko se zgodi, da postane kmalu pomanjkanje delavcev zelo občutno. Cele trume delavcev iz raznih evropskih dežel se že sedaj pripravljajo, da se vrnejo v domovino, čim bode priliko za to. Nagibi, ki jih navajajo, so raznovrstni. Glavno je, da so se razmere v Evropi temeljito izpremenile in da upajo izseljenci najti v domovini ugodnejše razmere kakor ob času svojega odhoda. V političnem odiru skoraj ni dvoma, da bo res tako. Vsa vzhodna in centralna Evropa je nova. Kjer je nekdanja absolutna vladala habsburška despocija, vstajajo sedaj svobodne republike z večalimanj socialističnim značajem. To je za tisoče izseljencev močna privlačna sila, ki premaga pri mnogih marsikatero drugo razočaranje. Kar se tiče gospodarskih razmer, se namreč nikjer ne bo prehitro cedilo mledo in med. Rane, ki jih je zasekala vojna, se ne zacelijo kar čez noč, za restavracijo in rekonstrukcijo bo treba let in let, pa naj opravljajo te posle kakršnekoli vlade. Noben režim ne more delati čudežev. Tudi najidealnejša socialistična vlada ne napravi iz razvalin od danes do jutri palač. Kdor pričakuje v Evropi raj, se bo okrutno zmotil. Ali mnogo jih je, ki se ne plašijo tega, ampak se hočejo doma pripraviti za bodočnost in sodelovati pri notranji ureditvi svojih držav. Za eventualne gospodarske težave mislijo, da bodo odškodovani z večjo politično svobodo. Vrednost teh njihovih upov še stopnjuje reakcija, ki je prišla v Ameriki prešerno dvigati glavo.

Vsak resnični prijatelj Zedinjenih držav mora upozarjati na to dejstvo. Časi se izpreminjajo, in na to se prepogostoma pozabi. Nekdanja Amerika bila pribežališče zatiranih. Tukaj so po svobodi hrepeneli ljudje našli več svobode, kakor doma. To je najbolj vabilo naseljence. Medtem se čas tudi za ostali svet ni ustavil. Razlika med ameriško in evropsko svobodo se je krčila. Tukaj je začelo prevladati zadoščenje, tam je šlo stremljenje dalje. Kmalu bo onkraj velike vode nekoliko držav bolj svobodnih in bolj demokratičnih od Amerike. Če hočejo Zedinjene države ostati zveste idejam svojega rojstva, bi morale storiti vse, da se ne zgodi res tako. Vedno so se pametni ljudje učili drug od drugega. To ni sramota, ampak zasluga in dobiček. Marsikaj se je Evropa naučila od Amerike; treba je, da se tudi Amerika kaj nauči od Evrope.

Amerika je dežela velike industrije. Na industriji se temelji njeno blagostanje. Industrija pa potrebuje delavcev. Vse tehnične iznajdbe ne morejo nadomestiti žive glave in žive roke. Za industrijo takšne obsežnosti, kakršna je ameriška, ne zadostu-

je trajno domače delavstvo. Njen prihodnji razvoj bo še precej časa odvisen od naseljencev. Skrčenje priseljavanja ne bi bilo niti v interesu domačega delavstva; nekateri voditelji v A. F. of L., ki zahtevajo kar prepoved priseljavanja, imajo zelo napačne pojme o takih vprašanjih. Delavstvo potrebuje prilike za delo. Te pa ni tem več, čim manj je delavcev. Industrije so v tesni zvezi med sabo. Če ni rudarjev za železne jame in premogarjev, ne morejo obratovati jeklarne. Pomanjkanje delavcev v eni stroki ustavi delo tudi v drugih strokah in tako postane nezadostno število delavcev na eni strani lahko vzrok brezposelnosti na drugi.

Modra politika zahteva, da se ustvarijo v deželi delavske razmere, ki bodo vabljive. Delavci, ki bodo doma zadovoljnejši, kakor tukaj, ostanejo tam, kjer so; lahko se celo zgodi, da pride do izseljevanja ameriških delavcev v posamezne evropske dežele in tedaj bodo reakcionarji nemara prepozno spoznali, kako se udarili deželo in sami sebe s svojo blazno gonjo proti delavskemu gibanju in razširjenju demokracije.

Socialist Labor Party.

Jos. Strukle iz Frankfort Heights, Ill., piše tajništvu J. S. Z. sledeče: "Tukaj agitirajo Bolgari, ki so zelo aktivni, za Socialist Labor Party in eden tukajšnjih naših klubov se je pridružil na prigovarjanje teh ljudi tej stranki. Pravijo, da je S. L. P. edina prava delavska organizacija na delavski podlagi in da podpira ruski Sovjet. Prosil bi vas, če bi mi mogli dati o tej stranki in njenih voditeljih kaj pojasnila, zlasti v čem se razlikuje od J. S. Z. Agitatorji te stranke so aktivni zlasti med inozemskimi delavci."

Socialist Labor Party je ena najstarejših socialističnih organizacij v Ameriki. Vzlic svoji starosti pa je ostala tako malenkostna in tako brez vpliva na politične razmere v Ameriki, da skoro ni vredno govoriti o nji. Njen duševni oče je bil pokojni Daniel De Leon. Sedanji voditelji so neki Andersen in Peterson, njen tajnik. Pred par leti je ta organizacija štela nekaj nad 2000 članov. Koliko šteje danes, nimamo podatkov; morda nekaj sto več ali manj. Socialisti — dogmatiki in doktrinarji, ki vidijo le končni cilj socializma, ne pa poti in niti ne vpoštevajo razmer, v katerih se krečejo, ampak postavljajo teorije nad vse praktično delo — jo smatrajo res za "najboljšo" socialistično stranko. Taka trditev sama na sebi ne stane nič — tudi nič ne pomeni. S. L. pisti se radi postavljajo s svojo stranko zaradi tega, ker naglašajo le odpravo kapitalističnega sistema, medtem ko se delajo, kakor da prezirajo in odklanjajo vse reforme, trdeči, da se delavstva ne tičejo. V negaciji reform obstaja pravzaprav ves njihov "radikalizem". Ampak to le naglašajo. Vzrok, da "prezirajo" reforme, je pa iskati v tem, ker nimajo upanja, da bi jih tako politično slabi kakor so, sploh imeli priliko izvajati. V tem je morda njih največja modrost, ki omogoča, da se imenujejo lahko naj-

bolj "revolucionarne". Kajti dejstvo je, da je vsaka stranka relativno najbolj "rrrrevolucionarna" in "rrradikalna" dotlej, dokler ne pride do moči, ali vsaj ne sprejme odgovornosti za izvrševanje programa. Da se ne podajo v "nevarnost", to je, da ne prenehajo biti "rrrevolucionarni", odklanjajo vsak minimalni program, ki so ga imeli socialisti po vseh deželah, in so se postavili na stališče "vse ali pa nič". Politično gibanje, kolikor se ga poslužujejo in udeležujejo, smatrajo le za vzgojevalno sredstvo in nič drugega. Svojim kandidatom nalagajo, da ne smejo v slučaju, ako bi bili izvoljeni v kakšno lokalno ali državno postavodajo, podpirati nobenega predloga, ki gre za sedanjim izboljšanjem družabnih razmer; kajti po njih nazorih služijo vse take reforme edino buržvaziji in ne delavstvu. Vse, kar pride od drugod — in naj je še tako v prid splošnosti — je po njih mnenju stvar drugih, in ne njih. Da spravijo svoj program v sklad z akcijo, so organizirali nekakšno "industrijalno unijo", ki šteje menda še nekaj manj članov, kakor pa njih politična desna roka. Kakor naši od "leve", tako tudi S. L.-pisti ne računajo s psihologijo ljudstva in z razmerami, v katerih se nahajajo, ampak hočejo vse to "strmoglaviti" — tako vsaj mislijo — s svojimi teorijami po svoje. V vztrajanju pri tem delu, pa kakršno je že in kakršni so njegovi uspehi, se zrcali pravzaprav največja njihova enerģija, ki je sama na sebi lahko obžudovanja vredna. Če bi bilo iz te vztrajnosti sklepati, da žele ostati na vse veke neomadeževani "revolucionarci" in "radikalci", in če bo imela socialistična zgodovina kje kakšno tako mesto, kakor je ima na primer katoliška cerkev v češčenju svetnikov, tedaj bodo spadali S. L.-pisti po vsej pravici, ko pride socializem preko njih glav, v socialistično pratiko.

Tajništvo J. S. Z.

Cuddy, Pa. — Lawrenška konferenca ni našla med članstvom J. S. Z. tistega odmeva, ki so ga nekateri sklicatelji pričakovali. Diskuzija o nji je dobra, ker tako vsaj izvemo mnenje našega članstva.

Kar se tiče zaključkov konference, bi bilo po mojem mnenju bolje, da ne bi bili nikdar narejeni. Taktika, ki jo je zavzemala večina sodrugov na tej konferenci, je bila teroristična. Kdor je hotel povedati svoje argumente, ki niso soglašali z večino na tej konferenci, mu skoro niso dali govoriti in le energičnemu nastopu predsednika se je posrečilo potolažiti razburjene duhove. Takoj ob začetku zborovanja so skušali s kravalom prekiniti govor sodrugov, ki je hotel povedati le svoje mnenje. Taktiko takih sodrugov je treba kar najostreje obsojati. Mi zahtevamo svobodo govora ne samo za druge, nego tudi zase. Vsakdo naj ima pravico povedati svoje argumente in tisti, ki se z njimi ne strinjajo, imajo pravico dokazovati nasprotno.

Na konferenci sem kmalu prišel do spoznanja, da je bila vsa vprizoritev hitra, nepremišljena akcija, ki je imela to slabo lastnost, da je bila uspešnejša za razdiranje, kakor za zidanje. Zastopanih je bilo tukaj več neaktivnih klubov. Če nočejo biti aktivni v

J. S. Z. zato, ker se ne strinjajo z njeno taktiko, čemu se ne pridružijo ameriški Socialist Party in v njenem ožjem delokrogu pokažejo, koliko dela morejo opraviti za socializem? Vsak klub, ki hoče delati, najde polje za aktivnost, če člani le hočejo. Ampak stvar je ta, da iščejo ljudje tako radi izgovore, le zato, da dobe pretveze za izogibenje delu. Zabavljati, pa nič delati je slaba taktika in za socialiste prav nič priporočljiva.

Jaz ne mislim trditi, da so nameravali sodrugi na lawrenški konferenci namenoma škodovati J. S. Z. Naredili so nepremišljene napake in s tem so socialističnemu gibanju med našim delavstvom škodovali, ne pa koristili.

Ker nisem bil navzoč na tej konferenci ves čas zborovanja, mi tudi ni znan ves natančen potek seje. Izvoljen sem bil tudi v izvrševalni odbor; mandat tega odbora sem sprejel zato, da mi bo s tem dana prilika nastopati proti kakšnim korakom odbora, ki bi imeli za cilj pennsylvanske slov. klube še bolj oddaljiti od JSZ. Imel bi s tem priliko povedati svoje argumente, če bi jih hoteli vpoštevati. O funkcioniranju tega odbora pa mi ni sedaj nič znano in radi tega odstopam kot njegov član, ker me menda ni treba v tem odboru. Tudi mislim, da pripada naš klub št. 167 v Southview še vedno v JSZ., dokler se ne store kakšni nadaljnji koraki, kam da se zveza pridruži. Za nas je potrebno, da zasledujemo situacijo v socialističnem gibanju. Ameriško razredno zavedno delavstvo bo moralo samo iskati pota za združenje sedaj razkosanih elementov v socialističnem gibanju. Kadar pride tak čas, tedaj tudi naša zveza ne ostane osamljena, ker se v polni meri zaveda moči, ki jo imajo združene delavske sile, zgrajene v ogroddu močne organizacije. Tudi jaz sem za združenje s socialistično stranko, kjer nam bo dana prilika delati na političnem polju ob volitvah.

Jaz sem še vedno prepričan, da je bilo stališče JSZ. za časa vojne pravo. Razmere so bile take, da je bilo treba konstruktivnega dela, ne pa samo frazariranja. Ameriška socialistična stranka pa je s svojo taktiko in stališčem, ki ga je zavzemala tekom zadnje vojne, silno grešila v škodo socializma v Združenih državah in tudi izven mej te republike. Še vedno je resničen izrek, da butanje z glavo ne podira zidov. V stranki je primanjkovalo vplivnih sodrugov, ki znajo razsojati položaj in ki razumejo socializem. Tako pa je vsled nesposobnega vodstva stranka prišla pod popolno oblast demagogov. Sadovi takega dela se že kažejo in na stranko imajo katastrofalne vplive.

Jaz nisem za to, da se podpira kak konservativizem na kvar delavskim slojem. Sem za radikalizem, ki pa naj ne bo tak, da bi butal z glavo ob zid. Nam je treba napeti vse moči za vzgajanje ameriškega delavstva v socialističnem duhu. Navajati jih moramo zapristop v organizacijo. Stranko je treba zgraditi na trdni podlagi znanstvenega socializma. Kadar bomo imeli organizirano zmožno silo, ki bo sposobna prevzeti vaje vlade v svoje roke, bomo lahko govorili o "diktaturi proletariata". Mi imamo sedaj lahko v naših programih tisočkrat zapisano točko

"zahtevamo diktaturo proletariata", toda te diktature v takem smislu, kot si jo nekateri sodrugi zamišljajo, ne bo, ker nimamo moči, niti sposobnosti v sedanji "desorganizaciji" za uvedbo diktature. Vsakdo bi bil rad diktator in nihče tisti, nad katerim bi se izvajalo diktatorstvo.

Kako brezmočno je ameriško delavsko gibanje, nam dokazuje to, da prihaja reakcija do vedno večje moči. Nazadnjaški, protisocialistični elementi organizirajo vse, kar bi utegnili ovirati razvoj socializma, odnosno socialističnih organizacij. Ako bi bilo med ameriški sodrugi manj nepremišljenega kričanja, pač več stvarnega dela, bi imeli danes organizacijo, preko katere reakcionarni elementi ne bi mogli kar takole delati nedemokratičnih naredb. Z grožnjami in frazami se ne pripravlja pot v socialistično družbo in prepada kapitalizma.

Socialistične stranke čakajo v bodočnosti velike naloge. Mirovna konferenca marljivo seje seme, ki bo pognalo kali za nove vojne. Medvojne obljube za demokratiziranje družbe vedno bolj blede. Imperializem in militarizem še vedno slavita svoje orgije. Delitev plena je mnogim diplomatom mnogo važnejše opravilo, kakor pa uveljavljanje 14 točk Wilsonovega mirovnega programa. Liga narodov, kakor se da soditi iz poročil iz Pariza, bo bolj alianca držav, ki so bile v vojni proti Nemčiji, kakor pa liga narodov, kakršno je zamišljal demokratični svet.

Socialistična Internacionala bo morala utrjevati svoje vrste, če bo hotela preprečiti katastrofo, ki bi jo prinesla nova svetovna vojna.

Za nas je dovolj dela, če skušamo organizirati slovensko delavstvo v Ameriki za socializem. Kdor je resničen radikalec, pojde na delo za pridobivanje članstva v socialistične klube in razširjanje našega časopisja in druge literature. Internacionala bo močna le tedaj, če bodo stranke in organizacije, ki ji pripadajo, močne in dobro organizirane.

Kaj hočete biti: Radikalci v frazah, ali radikalci v delu za socializem?

Anton Zalar.

Nokomis, Ill. — Pred izbruhom svetovne vojne je obstojal tu soc. klub, spadajoč k JSZ., ki pa je pričel nazadovati, ker se članstvo kluba ni strinjalo s stališčem eksekutive JSZ., ki ga je zavzela ob vstopu Amerike v vojno in že preje. Člani so pričeli izostajati od klubovih sej; le tuintam je še kdo plačal mesečne prispevke. Ko pa je springfieldska konferenca zaključila, da izstopi zveza iz Socialistične stranke, je klub popolnoma zaspal.

Na poziv nekaterih članov starega kluba je bila sklicana seja za ustanovitev novega kluba. Seja se je vršila in ustanovil se je klub z dvajsetimi člani. Ko je prišlo na dnevni red vprašanje, kam naj se klub pridruži, ali k JSZ. ali k ASP., je bil soglasno sprejet predlog, da se združimo s Socialistično stranko. Mogoče pojde klub nazaj v JSZ., če se slednja zopet združi s stranko. Seje tega kluba se vrše vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne.

Zadnje čase se precej razpravlja o željah nekaterih klubov za združenje JSZ. s stranko in priporo-

čajo iniciativo, oziroma referendum, potem katerega naj članstvo izreče, ali je za ali proti združenju. Po mojem mnenju bi se lahko vprašali tisti delegati, ki so bili navzoči na springfieldski konferenci, če so še vedno za to, da je zveza izven strankine jurisdikcije, ali so za to, da se sedaj vrnemo v stranko. Ker se ni dal članstvu na glasovanje prvi zaključek konference za odstop, bi tudi tega ne bilo treba, če ga sklene.

Pred par leti se je delovalo za združenje Socialist Party s Socialist Labor Party in kaj se je doseglo? Mesto, da bi se združili, sta nastali iz same Socialistične stranke dve, v teh pa zopet razne frakcije. Mesto združenja smo dobili razdruženje. Lahko se vesele tisti, v katerih interesu je, da se v ameriškem socialističnem gibanju pojavlja taka razkosanost. Napake se delajo povsod in čiste popolnosti ni. Toda tako razkosavanje in desorganiziranje je že greh proti delavskim interesom. Kako naj sploh zgradimo močno časopisje, če ne bo trdnjše organizacijske vezí?

Ker sem že pri časopisju, naj še nekoliko kritiziram čudno navado med nami Slovenci. Ako upravnništvo list ustavi se prizadeti jeze, češ, sedaj se pa ne naročim več, ker mi upravnništvo ne zaupa pošiljati list nekaj tednov na dolg. Če jim pa list pošilja nekaj tednov na dolg, se pa zopet izgovarjajo: "Čemu bom naročeval list, saj mi ga zastonj pošiljajo. Če jim ni kaj po godu, naj mi ga pa ustavijo, saj ga tako ne čitam dosti." Rojaki, to bolezen je treba iztrebiti. Kar se tiče Proletarca, bi moral vsakdo vedeti, da se ne more pošiljati zastonj. Proletarec ni kapitalistično podjetje, ampak je last JSZ. Ako ne plačamo zaostale naročnine, oškodujemo delavce in ne kapitalistov.

Lukas Groser.

Čitanje proletarca bi delavcem veliko več zaleglo, če bi čitali mirno in prevdarili vse, kar čitajo, pa prečitali kakšen članek tudi po večkrat. Površno čitanje daje čitatelju napačne vtiske.

Za jugoslovanske socialiste v Ameriki je prva naloga, da napravijo Jugoslovansko Socialistično Zvezo močno. Če to store, bo njih organizacija imponirala in vprašanje kakršnegakoli nadaljnega združenja bo tedaj lahko.

NAROČNIKOM KOLEDARJA.

Naznanjamo, da nam je zaloga Ameriškega družinskega koledarja pošla. Tiste naročnike, ki so prejeli večja naročila koledarjev za razprodajo, prosimo, naj nam jih vrnejo, kolikor jih ne bodo prodali.

Nekateri se še vedno pritožujejo, da niso prejeli koledarjev. Razposlani so bili vsem, ki so jih naročili. Kdor jih še vedno ni prejel, leži zato krivda pri ekspresnih družbah, ki jih zadržujejo, ali pa so lahko tudi kaki drugi nezmani vzroki za neredno dostavo. Potrudili se bomo poizvedeti, kje so vzroki. Prizadeti pa naj nas takoj obveste, kadar prejmejo koledarje in ravno tako, če jih ne prejmejo, da stvar uredimo.

Italijanski imperialisti se strastno branijo očitanja, da so imperialisti. Njih razdraženost pa je pravzaprav že potrdilo, da so, kar taje. Toda če se že ne oziramo na ton njihovih besed, vendar nismo danes prišli na svet, pa nismo popolni ignoranti, kar se tiče sedanje italijanske politike. Treba bo na primer iskati velike otroke, katerim se bo moglo praviti, da ni bila vojna v Tripolitaniji imperialistična. Pa tudi vse, kar išče Italija na vzhodni obali Jadranskega morja, ima imperialistične motive in imperialistične cilje. Kaj pa je imela na primer italijanska propaganda vsa leta opraviti v Albaniji? Doma je imela Italija tisoč in tisoč skrbi, iz katerih ni našla izhoda. Ogromno število izseljencev zlasti iz južne Italije priča o kolosalni bedi, ki vlada tam. Kdorkoli se je pečal z notranjimi gospodarskimi problemi Italije, pozna žalostno pesem o stradanju, za katero ni rimska vlada imela nobenega zdravila. Vedno pa je imela denar za propagando v Albaniji, o kateri niti z bujno domišljijo nadarjeni snob D'Annunzio ne more trditi, da je italijanska. Tudi bogata ni. Saj nima niti prave agrikulture, kaj še industrijo! Ampak Albanija je na Balkanu, in kdor hoče tam prodirati, mora tam vsaj stati. Albanija naj bi bila prva postaja, odkoder bi se oči mogle obračati dalje proti Carigradu. Lepi in bogati jugoslovanski kraji pa so seveda primernejši nego Albanija in imperialistom se ni čuditi, da jih zahtevajo. Ali le zato jih zahtevajo, ker so res imperialisti. Dočim docirajo, da jim je treba strateških meja proti Jugoslovanom, kar je smešno, iščejo strateških pozicij za agresivne namene.

Imperialisti gledajo vedno v bodočnost. Gotovo ne nameravajo napasti Jugoslovanov "brez razloga." Hvalabogu, da se "razlogi" vedno lahko najdejo, bodisi za porušenje belgijske nevtralnosti ali pa za aneksijo Kjavčava. Podjarmljeni Slovenci v Vipavi ali Ajdovščini, v Idriji ali Rakeku ne bodo molili očenašev za ljubljeno savojsko dinastijo. Za vsak nemir med njimi bo pa italijanska vlada iskala vire v Jugoslaviji, kakor je Avstrija ob svojih veleizdajniških procesih zasledovala zarote v Srbijo. Volk, ki mu je ovea kalila vodo, še ni izumrl.

Italija prevzema vlogo nekdanje Avstrije. Ta je bila ekspanzivna in Italija misli na ekspanzivnost. Torišče Avstrije je bil Balkan; zdaj se misli Italija tam etablirati. Njenim imperialistom ne gre nacionalna združitev po glavi, temveč nekdanje rimsko cesarstvo. No, niti Cezar ni dosegel vsega, kar je hotel. Orlando pa ne dosega Cezarja in Vittorio Emmanuele tudi ne. Rimski imperij se je porušil. Italijanskemu imperiju ne bo treba tega, ker se sploh nikdar ne ustanovi. Za to bo skrbela že ljubosumnost drugih držav, ne glede na sile, o katerih ima sedanja italijanska vlada še zelo meglene pojme.

Na Ogrskem se je baje ustanovila nova vlada s sedežem v Aradu. Kakor pravi poročilo iz Bazla v Švici, je na čelu te vlade grof Julius Karolyi, sinovec Mihajla Karolyija, zadnjega ministrskega predsednika pred nastopom sedanje "komunistične" vlade. Daleč pač ne more segati moč tega režima, če se usta-

navlja v Aradu, takorekoč na meji sedanje Ogrske. V malem je to kopija dogodkov v Rusiji, kjer so se tudi na vseh koncih in krajih ustanovljale separatne vlade, od katerih je vsaka hotela veljati za "pravo rusko vlado". Očividno računa mladi grof Karolyi na zavezniško pomoč, kajti naznanil je ustanovitev svoje vlade takoj zaveznikom. Obenem je izdal manifest, v katerem pripoveduje, da je prvi namen te vlade obnoviti zakon in red, potem pa oddati upravo tisti vladi, ki bo uživala zaupanje vseh strank.

Ne moremo vedeti, ali se res bliža konec ogrskega boljšeizma, ki se temeljito razlikuje od ruskega. Da ga porazi Karolyi sam, ni zelo verjetno; ali dobi od zaveznikov toliko pomoči, kolikor je potrebuje v ta namen, je drugo vprašanje. S stališča trezne sodbe pa ima njegov manifest, vsaj kolikor je mogoče posneti po telegramu, prav majhen pomen.

O Mihajlu Karolyiju smo slišali, da je velik demokrat. Gotovo ni dvoma, da se razlikuje od mnogih drugih madjarskih grofov, brez katerih se dolej ni moglo niti misliti na politiko na Ogrskem. Več demokratičnega čuta je v njem pač, kakor v kakšnem Zichyiju ali Apponyiju. Ampak tudi njegova demokratičnost ima meje. Demokratičnost novega "prezidenta" bo imela še nekaj tesnejše. Vsi ti gospodje se ne morejo privaditi niti demokratičnim oblikam in se še vedno imenujejo grofje. Če jim je že demokratična forma tako težka, kaj naj se potem pričakuje stvarnega od njihove "demokratičnosti". Kaj naj se pričakuje šele od državniške modrosti grofa Mihajla? Zakon hoče obnoviti. Vpraša se pa, kateri zakon? Ogrska je imela mnogo zakonov, največ ničvrednih. Ali hoče gospod grof poseči po njih? Tudi red namerava ustanoviti — in tudi tukaj nastaja vprašanje, kakšen red? S to besedo se zakriva vsakovrsten despotizem in vsakovrstna anarhija. Ogrska ima tudi brez Karolyija svojo vlado in nekakšno državno organizacijo. Kjer je to, tam je red. Seveda je red lahko dober ali pa slab. Kakšen je sedaj na Ogrskem, vemo le površno. Na vsak način pa bi moral Karolyi povedati, kakšen naj bo njegov red. Veliko upanja ne daje. Kajti njegov cilj je baje taka vlada, ki bo uživala zaupanje vseh strank. To pomeni, da bi aradski diktator rad spravil krog v četrrokot, kar se že mnogo boljšim matematičarjem ni posrečilo. V izjemnih razmerah se v deželi lahko ustanovi koalicijska vlada, v kateri so zastopane razne stranke, da se opravijo gotovi nujni posli. Ampak stranke pomenijo vedno razlike in nasprotja. Pustiti stranke, to se pravi pustiti nasprotja, da obstajajo, pa napraviti iz njih popolno harmonijo, ki omogoči zaupanje vseh, je pa tako nemogoče, kakor odstraniti zakon teže iz narave.

Republika je le polovična, dokler je le politična oblika republičanska. Šele z gospodarsko republiko postane cela.

V Berlinu se vrši sodnijska razprava proti onim, ki so obtoženi zaradi umora Karla Liebknechtsa in Roze Luxemburgove. Proces še ni končan.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDREICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANCO TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Členjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prosi, pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, mikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljaajo: Blaž Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma zaznajo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ URADA GL. PREDSEDNIKA S. D. P. Z.

Cleveland, O. — Dobra, premišljena reklama prinese vselej uspeh, včasih več, včasih manj. Reklama pa mora biti vsaj do gotove mere poštena, kajti če ni, morajo biti le premnogokrat razočarani tisti, ki mislijo z nepošteno taktiko škodovati neljubim osebam. Tako neuspešno oglašanje se je zadnje čase v veliki meri opazalo tudi v krogih naše organizacije.

List G. N. je prinašal po cele strani prekucij-skega oglašanja proti gl. odbornikom in napadov ni bilo ne konca ne kraja. Uredništvu pa so pomagali še razni člani in društva, da je bilo "oglašnje" popolnejše. Gl. odbornike so prispevali evropskim kraljem in cesarjem in ne vem komu še vse. Pametnemu človeku se zdi, da bi moralo uredništvo imeti vseno nekoliko več dostojnosti pri takih polemikah,

vredne sedanjega časa in naše kulture. Toda na žalost moramo konstatirati, da uredništvo ni poznalo nobene časnikarske dostojnosti, kolikor se tiče te organizacije.

Kdor je trezno zasledoval vse nepremišljene napade in "proteste" proti gl. odboru, je moral občudovati tisto članstvo, ki se je dalo zapeljati od par izjav in "stvarnih argumentov", toda prizadeti na stvarna vprašanja še vedno niso dali stvarnih odgovorov.

Ljudje radi povdarjajo pravilo, da se morajo tisti, ki hočejo z obrekovanji, ki nimajo nobene stvarne podlage, škodovati ljudem, ali organizaciji, ki so njim neljube, kaznovati s tem, da se pokažejo javnosti taki kakršni so.

Taka je bila stvar s prejšnjim glasilom naše organizacije, ki je s svojo taktiko hotelo ustrahovati gl. odbor in ga imeti pod kontrolo. Ker pa pravila nikjer ne omenjajo, da bi gl. odbor moral biti za tarčo glasilu, se je potem bivše glasilo obrnilo na članstvo, češ, "poskusimo, morda dosežemo, kar želimo". Toda stvar ni šla tako gladko in ne članstvo in ne druga sredstva jih niso dovedla do zaželenega cilja.

Par društev je šlo tako daleč, da je zahtevalo izredno konvencijo radi odstavljenega glasila. Ali je sploh kaj treznega premisleka pri društvih, oziroma članih, ki prihajajo s takimi zahtevami? Bratje in sestre, ali naj žrtvujemo tisočake iz blagajne za prazen nič? Že tako je blagajna prikrajšana radi mnogih žrtev zadnje epidemije influence, sedaj pa še neumestni stroški za izredno konvencijo! Če bi ti člani uspeli s svojo zahtevo za sklicanje izredne konvencije, bi bilo treba izrednega asesmenta za pokritje stroškov konvencije in prepričan sem, da bi proti temu protestirali najpreje tisti, ki jo zahtevajo.

Nekatera društva so priporočala gl. odboru, naj nastopi proti obrekovanju G. N. napram gl. odbornikom na sodiščih. Pri tem so pa potežkoče. List izhaja v drugi državi kot pa je sedež naše organizacije in tožbe v takih okoliščinah so v zvezi z velikimi stroški, ki si jih glavni odborniki, ki so v finančnem oziru "suhači", ne morejo dovoliti; trositi denar iz zvezine blagajne za take stvari, je pa nepotrebno. To seveda ne pomeni, da bi za nas obstajala nevarnost izgubiti tožbo, kajti odvetniki so nas zagotovili, da lahko izsilimo zadoščenje brez velikih sodnijskih procesov.

Prepiral se vsled zadnjih napadov ne bom več, ker ne čutim potreb zagovarjanja proti popolnoma neosnovanim napadom. Lahko bomo seveda govorili o tej aferi tam, kjer je mesto za take stvari. Bojazni, da se ne bi mogel uspešno zagovarjati, nimam, kajti svoj urad upravljam popolnoma v smislu pravil S. D. P. Z. Kadar jih bom pa kršil, ima članstvo prosto pot izreči svojo kazen in jaz se ne bom zagovarjal; toda danes mi ne more nihče dokazati, da sem kršil pravila. Kdor trdi nasprotno, ne pozna pravil ali pa jih noče razumeti.

Prepira v škodo organizaciji je bilo dovolj. Češ bi bil, da bi pričeli s stvarnim, koristnim delom, ki bi bilo v prid organizaciji.

V par stavki hhočem povedati še željo, ki sem jo mislil objaviti že prej, toda sem čakal, da se ploha razburjenja v naši organizaciji nekoliko umiri.

Lahko se še spominjate, da sem na zadnji konvenciji leta 1916 v Pittsburghu, kjer sem bil izvoljen za predsednika, delegatom in članstvu obljubil, da bom skušal preprečiti našo prihodnjo konvencijo, to je, da se ne bo vršila samo kot sedaj, nego da se vrši kot konvencija združene organizacije. Od onega časa smo z delom za združenje slov. podpornih organizacij dosegli že precej uspehov. Združili smo se z dvema organizacijama, toda to nas ne sme zadovoljiti, ampak moramo iti z delom naprej, da združimo v eno podporno organizacijo vse, kar je zrelega za združenje.

Pomislimo, koliko tisočakov trosimo po nepotrebnem samo za konvencije. Ti, za naše razmere ogromni stroški se bodo znižali v veliki meri, kadar bomo nastopali kot združena organizacija. Do tega pa mora priti. Čim vztrajnejše bomo delovali za ta cilj, tem prej ga bomo dosegli. Na članstvo apeliram, naj posveti svojo energijo delu za združenje. Ako ga izvršimo do časa, ko se ima vršiti naša redna konvencija, prihranimo veliko tisočakov sebi in organizaciji. Danes ni več nobene potrebe za naše razkosanje na organizacijskem polju. Desetletne izkušnje nas morajo privedi do uverjenja, da potrebujemo ene močne, združene podporne organizacije.

Poročano mi je, da skliče pripravljalni odbor SNPJ. za združenje v kratkem sestanek zastopnikov vseh slovenskih podpornih organizacij, ki so za združenje. Upam, da nas ta sestanek zelo približa cilju združenja.

Odstranimo v prilog združenja vsak egoizem, vse premostljive ovire, da bomo tako čim prej dokončali delo, ki je življenskega pomena za bodočnost slovenskih podpornih organizacij.

John Prostor.

Bridgeport, Ohio. — Naznanjam članstvu društva št. 38, SDPZ., sklep zadnje redne seje, ki se glasi: da mora meseca junija vsak član društva prispevati 25c v pokritje društvenih stroškov. Oddaljeni člani in tisti, ki niso bili navzoči na seji meseca maja, naj to vpoštevajo. — Opozarjam članstvo, naj redneje plačuje mesečne prispevke. Pravila morajo biti v tem oziru vsakemu jasna. Ravno tako bi moral vsakdo vedeti, da za časa suspenzije ni nihče opravičen do podpore, ki jo izplačuje zveza dobrostoječim članom (icam). Vpoštevajte točnost in s tem tudi olajšujete delo društvenemu tajniku in osebju v gl. uradu. — Martin Koss, tajnik, RFD. 2, Box F, Bridgeport, Ohio.

PROTEST.

Alix, Ark. — Pri našem društvu so člani na seji dne 11. maja protestirali proti gl. odboru radi glasila SDPZ., ker se glavni odbor ne ozira na želje večine članstva. Po našem mnenju je gl. odbor postopal nepravilno in proti volji članstva, kar dokazujejo številni protesti društev SDPZ. proti gl. odboru.

Apeliramo na društva, naj vzamejo ta protest v pretes. — John Kranjc, predsednik; John Žontar, tajnik; G. Kokalj, blagajnik.

FINANČNO POROČILO O POSLOVANJU MED KRAJEV. NIMI DRUŠTVI IN GLAVNIM URADOM

za mesec marc in april 1919.

Dr. št.	Društvo vplačalo		Društvu izplačalo	
	marc	april	marc	april
1	\$ 391.56	\$ 218.16	\$ 97.00	\$ 229.00
2	244.48	117.77	48.00	46.00
3	289.78	146.43	152.00	576.00
4	210.74	98.38	28.00	277.00
5	313.87	172.44	106.00	178.00
6	29.68	14.84	—	—
7	242.96	127.22	152.00	87.00
8	26.44	13.47	—	—
9	147.49	80.51	834.00	—
10	260.29	147.91	69.00	34.00
11	200.36	101.86	65.00	206.00
12	50.16	45.43	—	—
13	287.17	154.77	167.00	170.00
14	189.03	108.12	115.00	—
15	192.38	95.90	161.00	73.00
16	57.11	35.50	—	—
17	20.08	10.04	—	—
18	268.92	151.81	52.00	41.00
20	87.32	52.08	27.00	174.00
21	175.52	87.67	62.50	28.00
22	367.21	180.03	810.00	337.50
23	569.47	281.77	370.00	—
24	149.62	80.88	164.00	79.00
25	370.66	179.84	78.00	—
26	135.69	70.96	50.00	—
27	72.31	33.34	47.00	—
29	168.06	86.44	70.00	67.50
30	358.91	176.53	266.00	—
31	31.88	15.99	—	—
32	54.84	52.75	48.00	76.00
33	208.18	102.32	60.00	136.00
34	172.44	94.32	—	—
35	275.98	134.64	45.50	455.70
36	186.33	101.65	248.00	27.00
37	95.24	51.72	—	12.00
38	197.14	189.73	101.50	86.00
39	87.20	39.93	69.00	46.00
40	136.70	66.79	28.00	—
41	478.43	336.86	191.00	129.00
42	219.69	111.32	66.00	8.00
43	63.14	28.31	23.50	—
44	118.80	64.23	—	—
45	188.42	135.15	54.00	154.00
46	52.10	26.24	—	—
47	103.78	69.36	35.00	—
48	59.34	33.42	23.00	37.00
50	419.46	208.23	620.00	397.00
51	521.00	287.72	383.00	194.00
52	12.94	6.47	—	—
53	38.22	19.41	62.00	72.00
55	44.84	16.16	—	—
56	459.48	247.60	633.00	670.00
57	36.70	17.16	—	11.00
58	61.26	32.09	77.00	525.00
59	108.96	64.52	26.00	45.00
60	502.28	263.62	163.00	127.00
61	89.68	60.68	200.00	—
62	278.73	112.76	87.00	5.00
63	18.86	9.23	—	—
64	293.08	174.48	140.00	—
65	128.78	63.63	177.00	99.00
66	243.93	124.91	379.00	124.00
67	83.00	27.88	76.00	124.00
68	184.77	86.47	112.00	41.00
69	106.50	54.81	—	—
70	85.01	35.00	—	—
71	105.24	49.84	53.00	53.00
72	99.98	49.99	49.00	—
73	101.92	52.52	46.00	—
74	55.96	26.84	—	—
75	16.44	8.22	32.00	—
76	9.52	4.81	—	—
77	15.34	11.86	16.00	—
78	40.78	25.98	10.00	—

79	247.00	120.26	—	100.00	121	158.22	91.75	97.00	126.00
80	55.08	25.34	—	—	122	68.64	35.92	48.00	35.00
81	139.03	65.53	155.00	—	123	182.94	98.79	548.00	47.00
82	222.71	119.02	52.00	93.00	124	57.25	35.76	—	—
83	65.12	41.29	—	—	125	130.24	68.07	—	26.00
84	66.27	36.98	58.00	—	126	548.87	257.31	72.00	107.00
85	74.72	36.46	48.00	10.00	127	67.24	39.35	—	15.00
86	98.30	45.96	60.00	41.00	128	195.18	98.13	28.00	65.00
87	40.62	18.86	30.00	—	129	50.54	27.09	19.00	—
88	104.88	51.00	12.00	—	130	296.40	149.82	170.50	62.00
89	65.90	41.50	—	—	131	187.91	107.86	28.00	23.00
90	92.70	45.75	29.00	12.00	132	73.14	39.53	—	—
91	147.12	71.08	39.00	67.00	133	95.23	37.51	250.00	289.00
92	146.66	120.05	112.00	—	134	110.78	55.26	39.00	100.00
93	58.26	28.36	16.00	—	135	46.26	23.25	72.00	110.00
95	110.24	71.35	153.00	38.00	136	42.42	19.92	30.00	—
96	75.07	44.39	—	—	138	53.52	30.10	—	61.00
97	50.74	45.73	250.00	—	139	177.55	95.88	88.00	—
98	52.40	47.46	26.00	—	140	59.02	29.61	5.00	—
99	104.54	43.68	—	—	141	125.94	63.47	90.00	135.00
100	466.00	268.40	213.00	675.00	142	106.78	53.96	—	138.00
101	88.11	49.76	—	—	143	125.96	65.54	304.50	46.50
102	99.38	62.69	—	41.00	144	146.27	58.52	10.00	—
103	26.51	13.42	—	—	145	235.55	151.70	7.00	20.00
104	98.40	46.43	500.00	—	146	79.62	48.17	—	—
105	143.12	76.24	35.00	71.00	147	118.02	61.61	409.00	—
106	98.49	46.82	28.00	—	148	86.83	42.74	132.00	—
107	100.39	112.71	50.00	14.00	149	101.30	53.60	51.00	16.00
108	206.04	104.62	290.00	25.00	150	121.06	59.74	250.00	68.00
109	87.70	47.94	47.00	23.00	151	101.00	46.65	29.00	—
110	39.20	19.60	—	—	152	144.70	92.53	46.00	—
111	143.67	141.06	43.00	—	153	74.62	37.96	119.00	250.00
112	140.32	73.67	—	—	154	—	34.11	—	—
114	33.56	17.13	13.00	—	—	—	—	—	—
116	260.84	127.16	104.00	72.00	—	\$21,883.79	\$11,915.85	\$14,118.00	\$ 9,437.20
117	608.44	296.92	169.00	52.00	—	—	—	—	—
118	72.04	69.30	—	37.00	—	—	—	—	—
119	76.50	76.50	176.00	51.00	—	—	—	—	—
120	139.16	68.59	54.00	49.00	—	—	—	—	—

Med potrebne lastnosti vsakega socialista spada vztrajnost.

Lepota las

je odvisna veliko od vaše pozornosti. Ne smete biti praveč zmedeni ako vaši lasje niso tako lepi kot si jih želite. Obvarujte jih pred spadanjem, prekrbite jim dovolj hrane, da bodo lahko rastle, očistite si prahljaj in držite čisto kožo na glavi s tem, da rabite

Severovo Toniko za lase

(SEVERA'S HAIR TONIC)

kot eno najboljših sredstev za ohranitev las. Posledice te tonike zadovolje vsakogar kdor jo uporablja. To je glavno sredstvo obvarovati se pred prahljajem. Ženske in moški so zelo zadovoljni s tem čistilom in lepšalnim sredstvom. Torej se priporoča za uporabo vsem. Cena je 65 centov in 3c davek.

ČESANJE LAS

je mnogokrat nemogoče ker lasje nimajo svojega življenja, vsled tega nadrgniti malo

Severovo Mazilo za lase

(Severa's Hair Pomade) vsaki večer ali vsaj vsaki drugi večer in opazili bodeite posledice. To mazilo naredi lase lepe in polne življenja, mehke in krasne. Cena je 25 centov in 1c davka.

ZMIVANJE GLAVE

zahteva dobrega mila katero je prijazno in antiseptično v svojem sestavu. Poskusite

Severovo Zdravilno Milo za kožo

(Severa's Medicated Skin Soap). To milo je zelo priljubljeno pri zmivanju za vso družino. Je idealno pri otročji kopeli. Moški ga visoko ceno za briti. Cena je 25 centov in 1c davka.

Toaletne potrebščine

kot naprimer Severov Antiseptični toaletni prašek (Severa's Antiseptic Toilet Powder) bi se moralo imeti doma pri vsaki družini. Je zelo priporočljiv za uporabo pri malih otrocih, vsebuje krasen duh in zelo priljubljen pri ženskah za ohranitev lepote in tudi prijazen za možke potem ko so se obrili. Cena je 25c in 1c davka.

Masiranje obraza

olepša kožno barvo, še posebno ako se rabi dober krim, ki pomaga naravi vzdržati mlado kožo, krasno in obvaruje pred izgubo lepote. Severov Creme (Severa's Face Cream) je vrlo poznan za to svrhu. Rabite to vsaj enkrat ali dvakrat v tednu. Cena je 35c in 2c davka.

Severova zdravila se prodajajo povsod v vseh lekarnah. Vedno zahtevajte Severova zdravila, odrecite se ponaredbam. Ako vam ni mogoče dobiti teh pri vašem lekarnarju, tedaj jih naročite od nas, pošljite z naročilom dovoljno svoto z vojnim davkom.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa

Med knjige, katero bi moral prečitati vsakdo, ki hoče pridobiti nekoliko vpogleda v razna verstva, spada vsekakor *The Profits of Religion*. Spisal jo je znani socialistični pisatelj Upton Sinclair. Ta knjiga pomenja petnajst let njegovega dela in je edina te vrste v angleški književnosti. Knjiga (mehko vezana) stane 60c. Kdor je zmožen čitanja angleščine, naj jo naroči v upravištvu Proletarea.

NAPRAVITE VAŠO PIVO DOMA ZA 22c GALON.

To ni mehko pivo ali near beer, temveč pravo močno okusno in penasto pivo. Mi vam preskrbimo ekstrakt hmelja in malta "Victoria", s katerega si potem izdelate po našem navodilu izvrstno pivo. Cena ekstrakta za 14 galonov Lager pive je \$3.00, za Porter pivo \$1.00 več. Delati pivo doma in pošiljanje ekstrakta je dovoljeno. Pošljite denar in mi vam pošljemo poštine prosto blago.

VICTORIA SUPPLY CO.,
656 Morton Bldg., New York, N. Y.
(Advertis.)

Ali si moram nabaviti? You bet!!

Prohibicijske postave so občinstvo precej iznemirile. Mnogo ljudi, ki znajo, da edino zdravilo, ki je zanesljivo v slučaju slabe prebave, influence, slabosti, glavobola in raznih želodčnih neredov je Trinerjevo Grenko Vino, pišejo nam sledeče: Ali bode prohibicija prizadela tudi to zdravilo? Ali ga dobimo po 1. juliju? Gotovo da ga dobite nadalje, kajti Trinerjevo Grenko Vino je legitimirano zdravilo, katerega formula je bila zopet potrjena 2. maja 1919 od U. S. Internal Revenue Departmenta v Washingtonu, D. C., da se strinja z vsemi nameni prohibicijske postave. Tudi Trinerjev Angelica Grenčec je bil zopet odobren. Ali poznate to čudovito zdravilo? Ono povspeši moč in energijo in naredi težka dela lahka kakor pero, kar je gotovo velikega pomena za farmerje sedaj, ko se bliža žetev. Omislite si zalogo sedaj in imejte ta zdravila pri rokah na vašem domu. Na prodaj v vsih lekarnah. — Jos. Triner Company, 1333-1343 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Zdravje družine

je najdragocenejši zaklad in bi ga bilo vsled tega treba varovati zelo oprezno napram vsem izpostavljenim boleznim. Po prvih znakih oslabelosti naj si bo želodca, jeter ali drobja, vzemite

Severa's Balsam of Life

(Severov Življenski Balzam), ki je dobro poznan tonic za prebavo in gre naravnost za vzroke, ki povzročajo sitnosti in odstranijo komplicacije. Deluje na jetra, omogočuje njih delovanje in konča neprebavljanje, zaprtje in dispepsijo. Napredaj v vseh lekarnah. Cena 85c.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVA- NJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing House".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzoru od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vso gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vknjižbe in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno špekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odzvamejo kaki banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasen dokaz, da ima dobro imovino, da je njen

kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicagu pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Housom. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vsled panike ali vojske, so ji takoj priškočile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnila zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako uspešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Banka je v zvezi s tem Clearing Housom, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet polnih računov.

American State Banka pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipotečnih bonдов.

J. F. Stepien
predsednik.

AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
Blue Island Ave., vogal Loomis in 18.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

